

مدرسه، جاده بی انتها

گفت وگو با رامین لطافتی بريس

مشاور مدرسه

فرزانه اسلامی

کارشناس ارشد روان‌شناسی

رامین لطافتی بريس کارشناس مشاوره از دانشگاه علامه طباطبائی و کارشناس ارشد مشاوره خانواده از دانشگاه علوم بهزیستی تهران است. وی که بیش از ۱۳ سال در زمینه‌های مشاوره، پژوهش و تدریس تجربه دارد، تاکنون چندین مقاله به فصل‌نامه‌های مختلف ارائه داده که همه به چاپ رسیده‌اند. در چند همایش علمی داخلی نیز با ارائه مقاله شرکت داشته است. از جمله مقاله‌های او می‌توان به «ارتباط کارآمد در جلسه مشاوره و روان‌درمانی» و «راهکارهای ارتقای سلامت روان» اشاره کرد. آقای لطافتی همچنین در اجرای طرح‌ها و کارگاه‌های آموزشی فعال بوده و در سال ۱۳۸۳، رتبه نخست کشوری را در طرح الگوهای برتر تدریس احراز کرده است. او از سال ۱۳۸۳ در دانشگاه‌های آزاد اسلامی آستارا و دانشگاه پیام نور آن شهر تدریس کرده و مدرس آموزش معلمان و دوره‌های ضمن خدمت فرهنگیان و کلاس‌های آموزش خانواده مدارس شهرستان‌های تالش و آستارا بوده است.

رامین لطافتی مشاور و روان‌شناس مدارس و هسته مشاوره آموزش و پرورش آستارا، مشاور در دانشگاه آزاد اسلامی آستارا، مدیرمسئول مرکز مشاوره اندیشه در آن شهرستان و عضو سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره و انجمن مشاوران و روان‌شناسان ایران، است.

■ چه مدت است که به فعالیت مشاوره مشغول هستید؟

مدت ۱۳ سال است که مشاور مدرسه هستم و از سال ۱۳۸۳ با مجوز سازمان بهزیستی و بعداً سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور در یک مرکز مشاوره خصوصی فعالیت می‌کنم.

■ مشاوره در مدرسه و مشاوره در مراکز مشاوره چه تفاوتی با هم دارند؟

از نظر ارتباط با مراجعان، مشاور در مراکز مشاوره منتظر مراجع است؛ یعنی،

افراد به اراده خود به متخصص مراجعه می کنند و از او یاری می طلبند. در این حالت، مشاور شاید نتواند با سایر نزدیکان مراجع و افراد مرتبط با مشکل او ارتباط برقرار کند، که این مسئله در بسیاری موارد می تواند به کندشدن روند درمان بینجامد. اما در مدرسه، مشاور منتظر مراجع نمی ماند، بلکه به شیوه های مختلفی افراد نیازمند به خدمات مشاوره ای را پیدا می کند. این کار می تواند به شکل های گوناگونی صورت گیرد: از طریق ارتباط با معلمان، مشاهده دانش آموزان، بررسی پرونده های تحصیلی و تربیتی و مشاوره ای آنان، حضور در کلاس های راهنمایی، کلاس های آموزش خانواده و... ضمناً، نقش مشاور در مدرسه تنها نقش درمانی نیست، او علاوه بر ایفای نقش مشاوره ای و روان درمانی به دانش آموزان، برای «پیشگیری» و «رشد» نیز اهمیت خاصی قائل است؛ یعنی، با دانش آموزان سالم نیز از نظر روانی کار می کند، تا پیشگیری اولیه صورت گیرد یا بر ارتقا و رشد آن ها متمرکز شود. خلاصه، میدان کار و فعالیت در مدرسه برای مشاور خیلی وسیع است. فکر نمی کنم مشاور علاقه مند و متخصص در مدرسه وقتی برای سرخراندن داشته باشد. البته به شرط اینکه سایر کارکنان مدرسه، به ویژه مدیریت مدرسه، به کار مشاور ایمان داشته باشند و امکانات اولیه را در اختیار او قرار دهند.

■ یعنی همکاری عوامل مدرسه نیز لازم است؟

بله حتماً، مشاور در مدرسه می تواند به راحتی با همه سیستم تربیتی از جمله والدین و معلمان ارتباط نزدیکی داشته باشد که این امر به بهبودی و رشد دانش آموزان سرعت می بخشد.

■ آیا مشاوره در مدرسه و مشاوره در مراکز مشاوره نقاط مشترکی هم دارند؟

فرایند درمانی و مشاوره ای در این دو محیط تفاوتی با هم ندارند در هر دو، مشاور

از علم مشاوره و روان شناسی استفاده می کند. می توان گفت که مشاور هرچقدر بتواند فعالیت هایش را بر علم و اخلاق استوار کند، سرانجام کارش پیروزی و خرسندی بیشتری است. اما به طور کلی نقش مشاور در مراکز مشاوره بیشتر روان درمانگری است؛ در صورتی که مشاور در مدرسه بیشتر به راهنمایی (از جمله تحصیلی و شغلی) و مشاوره می پردازد.

■ تشخیص اولیه در مدرسه به عهده کیست؟ مشاور، معلم یا فرد دیگر؟

وقتی معلمان و سایر کارکنان مدرسه، دانش آموزی را ارجاع می دهند، یعنی تشخیص داده اند که این دانش آموز مشکل دارد اما این مشاور است که به طور حرفه ای تشخیص می دهد مشکل چیست و سیستم چگونه باید تغییر کند.

■ پس به این ترتیب می توان گفت معلم یا سایر عوامل مدرسه در می یابند که دانش آموز دچار «مشکل» است، اما تشخیص و نظر تخصصی را در نهایت مشاور می دهد. رابطه مشاور - مراجع را چگونه تبیین می کنید؟ اهمیت آن تا چه حد است؟

بنده در چندین سالی که مشاوره می کنم، فردی را سراغ ندارم که بدون ایجاد رابطه مشاوره ای بتوانم به او کمکی کرده باشم. مشاور تمام فنونش را بر ارتباط مشاوره ای اش سوار می کند. به نظر من باسوادترین مشاوران نیز، اگر توانایی ایجاد ارتباط حسنه با مراجعان را نداشته باشند، موفقیتشان اندک خواهد بود. مشاوره اثربخش یعنی شخصیت مشاور به علاوه مهارت های مشاوره. فرمول مشاوره روانی بر اهمیت شخصیت مشاور تأکید می کند.

■ به نظر می رسد که برقراری رابطه مؤثر مشاور - مراجع در پیشبرد فرایند درمان بسیار حائز اهمیت است.

بله، در واقع برداشت مراجع از شخصیت و طرز تفکر مشاور، بسیار مهم تر از نظریه ها و روش های مشاوره است. مراجعان بیشتر به شخصیت مشاوران علاقه مند می شوند و بیشتر تحت تأثیر آن قرار می گیرند. رابطه مشاور و مراجع اساس فرایند درمانگری و مشاوره است. اهمیت این مسئله تا آنجاست که راجرز آن را برای درمان کافی می داند و بسیاری از نظریه پردازان دیگر نیز وجود آن را شرط لازم برای درمان تلقی می کنند.

■ شما به عنوان مشاور مدرسه حضور و جایگاه خود را در مدرسه چگونه می بینید؟

مشاور علاقه مند آرامش دهنده مدرسه است. او مشاور مدیر و دانش آموز و معلم است و گره گشا و پیشگیری کننده از مشکلات است. او مشوق و دلگرم کننده کل سیستم تربیتی است. مشاوری که واقعا مشاور است، باید به کارش، به خودش و به انسانیت و نوع دوستی ایمان داشته باشد. در غیر این صورت، بود و نبودش در مدرسه هیچ فرقی نمی کند.

■ پس به نظر شما مشاور مدرسه صرفاً مشاور دانش آموزان نیست و می تواند به سایر عوامل مدرسه هم خدمات مشاوره ارائه کند. جایگاه مشاور مدرسه از دیدگاه دانش آموزان به چه صورت است؟

انسان ها نیازمند محبت، دوست داشتن و پذیرش اند. آن ها به سمت افراد مهربان و خیرخواه جذب می شوند. افرادی که بتوانند بدون قید و شرط دیگران را بپذیرند، طرفداران زیادی خواهند داشت. کسانی که بدون قضاوت کردن گوش دهند،

بیشتر مورد پذیرش قرار خواهند گرفت. حالا این افراد هر که باشند، در مدرسه جایگاهشان برتر است؛ چه مشاور و چه معلم. در بیشتر موارد دانش آموزان مشاوران را دوست دارند و آن ها را امین خود می دانند.

■ در واقع پذیرش بدون قید و شرط و اجتناب از قضاوت، مؤلفه هایی هستند که سبب اعتماد دانش آموزان به مشاور می شود. حالا این جایگاه از نظر مدیران و معلمان و دبیران چگونه است؟

به نظر من جایگاه مشاور و مشاوره، بیشتر به فعالیت و شخصیت مشاور بستگی دارد. مشاورانی که دلسوزانه تلاش می کنند، از سوی مسئولان مدرسه با استقبال روبه رو می شوند ولی افرادی که وقت خود را بی خود سپری می کنند، جایگاهی در دل مسئولان ندارند. با این همه، از نگاه بعضی مدیران و معلمان مشاور و مشاوره چیز مهمی نیست. این جور افراد مدعی هستند که خودشان نیز می توانند مشاوره کنند. روی هم رفته در مدارس ما نیز همانند جامعه، احساس نیاز به مشاوره به خوبی جانپافته است.

■ به طور کلی استقبال مدرسه به ویژه دانش آموزان از مشاوره چگونه است؟ آیا دانش آموزان نسبت به حضور مشاور در مدرسه احساس نیاز می کنند و آن را ضروری می دانند؟

باز هم نمی توان به طور مطلق قضاوت کرد. باید در این زمینه به تحقیقات انجام شده مراجعه شود ولی به طور کلی دانش آموزان به مشاورانی که در بین آن ها زندگی می کنند و در بیشتر موارد با آن ها هستند و دلسوزانه به راهنمایی آن ها می پردازند، بیشتر احساس نیاز دارند و از فعالیت های مشاوره ای شان استقبال می کنند. مراجع دوست دارد به او گوش داده شود و به دنبال فردی است که پذیرای او باشد و با او همدلی کند. لذا مسئله استقبال از مشاوره بیشتر بستگی به مدارس و مشاورانش دارد نه دانش آموزان.

■ کمی قبل در مورد اعتماد دانش آموزان به مشاور مدرسه اشاره ای

باز آموزی مشاوران مانند سایر معلمان تحت عنوان دوره های ضمن خدمت، به صورت مقطعی و سلیقه ای انجام می شود و شاید تناسبی با نیازهای مشاوران و دانش آموزان نداشته باشد

انتخاب رشته صحیح
و اصولی، زیربنای انتخاب
شغل در آینده است

داشتیم، اما می‌خواهیم بدانیم مشاور مدرسه چگونه می‌تواند میزان اعتماد دانش‌آموزان را نسبت به خودش و مشاوره بالا ببرد؛ به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند مسائلمان را با او در میان بگذارند؟ با دانش‌آموزان صادقانه برخورد کند و محرم راز آن‌ها باشد. دانش‌آموزان را بدون قید و شرط بپذیرد و به قضاوت و داوری درباره آن‌ها نپردازد، از وعظ و سخنرانی پرهیز کند، زود ارائه طریق نکند، خود واقعی‌اش باشد و به مراجعان خود فعالانه گوش فرادهد و اطلاعات علمی بالایی داشته باشد. خلاصه، نمونه و الگوی همان چیزی باشد که می‌گوید.

■ **نظر شما درباره میزان ساعاتی که برای مشاوره در مدرسه مشخص شده - یعنی ۲۴ ساعت در هفته - چیست؟ آیا این زمان کافی است؟**

به نظر من دانش‌آموزان در تمام روزهای هفته به مشاور نیاز دارند، آن‌ها باید بتوانند همیشه به مشاور دسترسی داشته باشند. حضور مشاور در تمام ایام هفته در مدرسه لازم است ولی این مسئله نباید به وابستگی دانش‌آموز به مشاور بینجامد. حضور مشاور در تمام روزها به این معنا نیست که حقوق و مزایای او ثابت بماند بلکه باید به ازای ساعات‌های اضافی که در مدرسه کار می‌کند، اضافه‌کاری دریافت نماید. ای کاش مسئولان محترم، بهترین و باسوادترین مشاوران و روان‌شناسان را در آموزش و پرورش جذب و بهترین مشاوران را به عنوان مدیران مدرسه انتخاب می‌کردند. بعضی از مسئولان ما انگار از یاد برده‌اند که بهترین راه ترقی و نجات کشور از بحران‌های روانی، اجتماعی و سیاسی ... اقدام از طریق آموزش و پرورش است و آموزش و پرورش موفق است که مشاوران و معلمان و مدیران آن کارآمدتر باشند.

■ **پس به این ترتیب، نقش آموزش و پرورش در پیشگیری و رفع بحران‌های مطرح‌شده جدی گرفته نمی‌شود. در این مورد، بی‌ارتباط نیست اگر بپرسیم، باز آموزشی مشاوران به چه صورتی است؟ آیا این برنامه براساس فواصل زمانی معینی تنظیم شده است یا به مشکلات روز جامعه بستگی دارد؟**

باز آموزشی مشاوران مانند سایر معلمان تحت عنوان

دوره‌های ضمن خدمت، به‌صورت مقطعی و سلیقه‌ای انجام می‌شود و شاید تناسبی با نیازهای مشاوران و دانش‌آموزان نداشته باشد ولی مانند اکثر کلاس‌های ضمن خدمت این دوره‌ها کافی نیستند. چرا که اکثر آن‌ها به‌طور مشارکتی و کارگاهی برگزار نمی‌شوند. از طرف دیگر، معیار مشاور کارآمد تنها داشتن اطلاعات و دانش زیاد نیست. بلکه شخصیت و نحوه برقراری ارتباط او حرف اول را می‌زند. شخصیت نیز اگر به همراه مهارت‌های تخصصی نباشد، بی‌فایده است. بنابراین، ما در آموزش مشاوران زمانی موفق خواهیم بود که ابتدا در امر گزینش آن‌ها موفق باشیم. البته این مسئله در مورد تمام شغل‌ها صدق می‌کند.

■ این خیلی عجیب است که باز آموزی مشاوران، با نیازهای مشاوران و دانش‌آموزان تناسبی ندارد و شاید بتوان گفت به نوعی رفع تکلیف است. بیشترین مشکلات دانش‌آموزان در چه زمینه‌هایی است؟

داشتن رابطه با غیرهم‌جنس، افت تحصیلی، نداشتن انگیزه تحصیلی، مشکلات داخل خانواده و ناامیدی به شغل آینده و بیکاری.

■ بسیار خوب، شاید بهتر باشد که مشکلات را در هر دوره تحصیلی بررسی

کنیم، مشاور مدرسه در دوره ابتدایی با چه مسائلی روبه‌روست؟ متأسفانه بیشتر مشاوران در دوره متوسطه مشغول به کارند و مشاوره در دوره ابتدایی بسیار کم‌رنگ است و تقریباً هیچ‌یک از مدارس ابتدایی ما مشاور ندارند؛ در صورتی که مقطع ابتدایی دوره پیشگیری اولیه است. اگر مشاوران و روان‌شناسان علاقه‌مند، در این مدارس به آموزش و راهنمایی اولیای دانش‌آموزان و معلمان بپردازند و بهتر از آن، معلمان محترم ابتدایی بیش از پیش اصول و فنون روان‌شناسی و مشاوره را در فعالیت‌های خود به کار گیرند، مدارس و به تبع آن جامعه ما از لحاظ بهداشت روان در وضعیت بهتری خواهد بود. به نظر من در حال حاضر، بهترین محل کار و فعالیت مشاوران در آموزش و پرورش، آموزشگاه‌های ابتدایی است موقعیتی که دسترسی به معلم، اولیا، دانش‌آموز، به راحتی میسر است و در اغلب موارد تمایل به همکاری دارند.

■ نظر شما درباره مشاوره در دوره راهنمایی چیست؟ آیا مشکلات دانش‌آموزان راهنمایی در دوره قبل حل شده یا اینکه آن‌ها باید منتظر بمانند تا در دوره دبیرستان به مسائلشان رسیدگی شود؟

به نظر می‌رسد که در بسیاری از موارد، مشکلات دانش‌آموزان در دوره ابتدایی حل و فصل نمی‌شود و مشکلات آن‌ها نه تنها به دوره راهنمایی و دبیرستان، بلکه به سنین بزرگسالی و زندگی خانوادگی و اجتماعی‌شان نیز منتقل می‌گردد. علت اصلی بسیاری از مشکلات جامعه ما از نظر سلامت روانی و اجتماعی این است که در دوره ابتدایی و راهنمایی نتوانسته‌ایم پایه‌های آموزش خواندن و نوشتن و حساب کردن به دانش‌آموزانمان، الفبای سلامت روان و زندگی اجتماعی را نیز بیاموزیم. لذا مطمئناً با توجه به اینکه دوره راهنمایی دوره انتقال دانش‌آموز از سنین کودکی به سنین نوجوانی و بلوغ است و شناخت استعدادها و رغبت‌ها و به‌طور کلی خودشناسی اهمیت شایانی دارد، مشاوره و راهنمایی در این دوره الزامی است.

■ حالا که الزام مشاوره در دوره راهنمایی جدی گرفته نشده است، تکلیف چیست؟

راه‌حل این است که به معلمان ابتدایی و راهنمایی، آموزش روان‌شناسی و مشاوره بدهیم؛ البته به شرطی که آن‌ها به آموخته‌های خود ایمان قلبی داشته باشند.

■ نظر شما درباره این جمله چیست؟ «افت تحصیلی پدیده‌ای شایع در آغاز دوره‌های راهنمایی و دبیرستان است.»

واقعاً درست است. افت تحصیلی در دوره‌های راهنمایی و متوسطه و به‌خصوص در اوایل آن بسیار شایع است.

■ به‌طور کلی، آیا برای افت تحصیلی دانش‌آموزان در دوره‌های آموزشی برنامه خاصی وجود دارد؟

برای بیشتر مشکلات بشر راه‌حل وجود دارد. به شرط این که این مشکلات برای همین بشر مهم باشد و حل و فصل آن‌ها نیز به افراد کارشناس و علمی سپرده شود. برای افت تحصیلی نیز راه‌حل‌های گوناگونی پیشنهاد داده‌اند؛ از جمله کار روی انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، امیدوار کردن دانش‌آموزان به وجود اشتغال در آینده و احساس نیاز به مدرک تحصیلی و علم و دانش. استفاده معلمان از روش‌های آموزشی نوین و کنار گذاشتن روش‌های آموزشی منسوخ سنتی، متحول شدن روش‌های اندازه‌گیری آموزشی، کاهش دادن تعداد دانش‌آموزان در کلاس‌های درس، افزایش امکانات آموزشی معلمان، رسیدگی بیشتر به وضعیت معیشتی معلمان و در سطح گسترده‌تر، مبارزه با فقر و تبعیض در جامعه.

■ برنامه شما در پرداختن و رسیدگی به وضعیت تحصیلی

اگر دانش‌آموزان واقعاً موفق شوند رشته تحصیلی متناسب با استعداد، علاقه و نیاز بازار کار را انتخاب کنند، در آینده به احتمال زیاد در انتخاب شغل نیز موفق خواهند بود

دانش آموزان چیست؟

انجام مشاوری‌های فردی و گروهی با خود دانش‌آموزان و در صورت نیاز با اولیای آن‌ها، تشکیل شورای تربیتی و تحصیلی مدرسه و بحث و گفت‌وگو با معلمان، شرکت‌دادن دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی و ایجاد ارتباط صمیمانه با آن‌ها.

■ با توجه به موضوع انتخاب رشته در سال اول دبیرستان، فعالیت‌های شما در این حوزه چگونه است؟

در طول سال اول دبیرستان، یعنی از همان ورود دانش‌آموزان به سال

اول، در زمینه اهمیت انتخاب رشته دبیرستان با آن‌ها حرف می‌زنم و اهمیت استعداد و رغبت تحصیلی را برای آن‌ها تبیین می‌کنم و در حد امکان آن‌ها را با علایق و استعدادهایشان آشنا می‌سازم. رشته‌های دانشگاهی را نیز به فراخور ظرفیت آن‌ها معرفی می‌کنم. هفته‌ها مشاغل یکی از روش‌های مطلوب در این زمینه است. آزمون‌های هوش و استعداد را به‌درستی اجرا و نمره‌گذاری کرده و فرم‌های مربوطه را نیز به‌دقت

بررسی می‌کنم. پس از آماده شدن برگه هدایت تحصیلی، بعد از مشاوره با دانش‌آموز و اولیای آن‌ها، آن‌ها را تحویلشان می‌دهم و تشویقشان می‌کنم رشته‌ای را انتخاب کنند که احتمال موفقیتشان در دبیرستان و دانشگاه در آن زیاد باشد و صرفاً با توجه به پرستیژ رشته و علاقه خود مبادرت به انتخاب رشته نکنند. آن‌ها را به مشورت با دانش‌آموزان رشته‌های مختلف ترغیب می‌کنم و نتایج گفت‌وگوهایشان را به‌طور گروهی جمع‌بندی می‌نمایم.

■ در حقیقت، واقعیت موجود را به دقت بررسی می‌کنید و به

شکلی تخصصی نتایج را ارائه می‌کنید و ضمناً آن‌ها را دعوت به پذیرش واقعیت می‌کنید، بسیار خوب، به‌طور کلی برنامه شما درباره انتخاب رشته و انتخاب شغل چیست؟

انتخاب رشته صحیح و اصولی، زیربنای انتخاب شغل در آینده است. اگر دانش‌آموزان واقعاً موفق شوند رشته تحصیلی متناسب با استعداد، علاقه و نیاز بازار کار را انتخاب کنند، در آینده به احتمال زیاد در انتخاب شغل نیز موفق خواهند بود. البته در مورد کسانی که تمایلی به ادامه تحصیل ندارند، روند کار متفاوت است.

■ پس به نظر شما در انتخاب رشته و البته

شغل باید به استعداد، علاقه و البته نیاز جامعه توجه کافی شود.

در مورد تنظیم پرونده‌های تحصیلی برای دانش‌آموزان چه نظری دارید؟ آیا «رسیدگی به وضعیت مراجعان» و «نوشتن پرونده‌های تحصیلی» به موازات هم پیش می‌روند یا ترجیحی در این موقعیت وجود دارد؟

تشکیل پرونده مشاوره‌ای و تحصیلی برای دانش‌آموزان الزامی است؛ به‌شرط اینکه اطلاعات مورد نیاز به‌درستی ثبت گردد و به‌کار گرفته شود. به‌نظر می‌رسد که ثبت و نوشتن پرونده مشاوره‌ای به‌خوبی صورت نمی‌گیرد و واقعا هم اگر مشاور همه فعالیت‌هایش را در پرونده ثبت کند، تمام اوقاتش گرفته خواهد شد. کمک به دانش‌آموز در مقایسه با نوشتن پرونده‌هایی که شاید هیچ‌وقت به درد کسی نخورد، خیلی ترجیح دارد.

■ با توجه به اینکه نوجوانان در دوره دبیرستان با شاخص رشدی

کمک به دانش‌آموز در مقایسه با نوشتن پرونده‌هایی که شاید هیچ‌وقت به درد کسی نخورد، خیلی ترجیح دارد

بحران هویت روبه‌رو هستند و بخصوص تحول و دگرگونی زیادی در نظام اعتقادی خود تجربه می‌کنند، مشاور مدرسه چگونه به مسائل معنوی و اعتقادی دانش‌آموزان دبیرستانی می‌پردازد؟

مشاور همه‌کاره مدرسه نیست و به تنهایی هم کاری از دستش برنمی‌آید. راهنمایی یک مسئله جمعی است. لذا برای موفقیت در این امر

مهم همه‌ارکان تعلیم و تربیت در آموزشگاه و خانواده باید

همکاری داشته باشند. بهداشت روان دانش‌آموزان در

مدرسه در درجه اول به معلمان آن‌ها بستگی دارد؛ چرا

که بیشتر وقت‌ها، معلمان هستند که با دانش‌آموزان

ارتباط دارند و مشاور، خدمات مشاوره‌ای خود را به

معلمان و دانش‌آموزان و سایر کارکنان مدرسه در جهت

بهداشت روانی دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. لذا معلمان با

تمسک به اعتقادات مذهبی خود و اصول و فنون علم

روان‌شناسی و مشاوره، لازم است به راهنمایی دانش‌آموزان

در زمینه‌های مختلف بپردازند و در صورت نیاز، دانش‌آموزان را به

مشاور ارجاع دهند. مشاور نیز به نوبه خود، کارهای زیادی می‌تواند

انجام دهد: برگزاری جلسات پرسش و پاسخ و دعوت از صاحب‌نظران،

تشکیل جلسات راهنمایی و مشاوره گروهی و فردی برای دانش‌آموزان

علاقه‌مند و راه‌اندازی صندوق مشاور و ایمیل مدرسه.

■ پس بهتر است که انتظار واقع‌بینانه از مشاوره در مدرسه

داشته باشیم و باور کنیم که بسیاری از مسائل موجود با همکاری

تمام عوامل مدرسه حل خواهد شد. برنامه شما برای دانش‌آموزانی

که کنکور دارند، چیست؟

برنامه‌ریزی کنکور سراسری، رسماً از سال دوم دبیرستان شروع می‌شود.

دانش‌آموزان باید از سال دوم برنامه‌ریزی کنند و با کنکور سراسری

آشنا شوند. آموزش روش‌های مطالعه منظم و برنامه‌ریزی شده، معرفی

کتاب‌های کمک‌آموزشی و نحوه استفاده از کتاب‌های تستی و تشکیل

جلسات رفع اشکال و مدیریت خود و زمان و مدیریت جلسه کنکور،

از جمله کارهایی است که با دانش‌آموزان انجام می‌شود. دانش‌آموزان

باید بیاموزند که در کلاس درس یاد بگیرند

و نکته‌برداری کنند و این نکته‌ها را در

منزل تکمیل نمایند. دانش‌آموزان باید

طوری راهنمایی شوند که در اول مهر

سال چهارم، کتاب‌های دوم و سوم را

به اتمام رسانده و تست‌های مربوطه را

نیز تمرین کرده باشند. در سال چهارم

نیز فقط روی چهارم تمرکز کنند و

بعد از عید تنها به مرور و تمرین

بپردازند.

■ بهانه خوبی شد برای طرح این

سؤال که آیا برای تعطیلات نوروز دانش‌آموزان سال چهارم برنامه

خاصی دارید؟

تمرین و مرور مطالب مطالعه شده قبلی، خلاصه‌ها و نکته‌های

یادداشت‌شده، کار روی تست‌های استاندارد و مطالب مشکل‌داری که

هنگام مطالعه آن‌ها را علامت‌گذاری کرده‌اند.

■ شما به‌طور کلی در طول خدمتتان در آموزش و پرورش تأثیرگذاری

خود را بر دانش‌آموزان در زمینه مشاوره چگونه می‌بینید؟

معتقدم که در طول چندین سال خدمت در سمت مشاور، در مدرسه و

در هسته مشاوره آموزش و پرورش، برای خیلی از خانواده‌ها و دانش‌آموزان

عزیز مفید واقع شده و توانسته‌ام مشکلات خیلی‌ها را با کمک خودشان

حل و فصل کنم و در جاهایی نیز افرادی را به استادان خودم ارجاع دادم و از خداوند مهربان نیز خیلی شاکرم که در این امر انسان‌دوستانه خیلی کمک کرده است.

■ آیا برنامه‌ای برای آموزش والدین در نظر دارید؟ این برنامه به چه صورت است؟

آموزش والدین یکی از بهترین روش‌های ارتقای

بهداشت روانی دانش‌آموزان و به تبع آن،

خانواده‌ها و جامعه است. بهترین نوع تغییر،

زمانی شکل می‌گیرد که سیستم تغییر کند.

برای بهبود وضعیت روانی دانش‌آموزان، ابتدا

لازم است وضعیت روانی - اجتماعی والدین با

سرپرست‌های آن‌ها بهبود یابد. لذا آموزش این

افراد اهمیت زیادی دارد و در آموزش آن‌ها باید

از روش‌های نوین استفاده شود. لازم است آن‌ها در

آموزش، نقش فعالی داشته باشند؛ بیشتر از همدیگر یاد بگیرند و در زمینه

تربیت فرزندانشان زیاد احساس گناه و تقصیر نکنند. طوری برنامه‌ریزی

شود که تمامی والدین بتوانند در هر مقطع تحصیلی فرزندانشان، حداقل

در یک دوره پنج جلسه‌ای کلاس آموزش خانواده شرکت فعال داشته

باشند و گواهی‌نامه مربوطه را اخذ کنند. از سوی آموزش و پرورش نیز

برنامه و هزینه تعریف شده‌ای برای آموزش خانواده در نظر گرفته شود،

مدارس در مورد برگزاری این کلاس‌ها جدی عمل کنند و روند اجرای

این برنامه مورد ارزیابی و نظارت قرار گیرد.

■ روند شکل‌گیری مشاوره در مدرسه را از آغاز تا اکنون چگونه

می‌بینید؟ ضعف‌ها و قوت‌های آن کدام‌اند؟

به کارگیری مشاوران در مدارس کشورمان گام مهمی در کمک به

دانش‌آموزان به‌شمار می‌رود، ولی متأسفانه از زمان شکل‌گیری آن

تاکنون، در جذب مشاوران متخصص کاملاً موفق نبوده‌ایم. در ابتدا،

بیشتر مشاوران از رشته‌های غیرروان‌شناسی و مشاوره به‌کار گرفته

شدند و بعدها نیز ظاهراً رشته‌های مرتبط وارد سیستم آموزشی کشور

شدند، ولی شخصیت مشاوره‌ای آن‌ها به اندازه سواد

و مهارت‌های حرفه‌ایشان مورد توجه واقع نشد.

لذا این مسئله آسیب‌های مختلفی به علم و نام

مشاوره و دانش‌آموزان وارد کرد که امیدواریم

شاهد تکرار این تجارب تلخ در حال و آینده

نباشیم. همچنین در ابتدای شکل‌گیری مشاوره

در مدارس، اعتقاد چندانی به مشاوره و علم

روان‌شناسی نبود و استقبال چندانی نیز از آن

نمی‌شد ولی رفته‌رفته وضعیت بهتر می‌شود.

■ ظاهراً اکنون هم با جذب مشاورانی که در

رشته غیرمرتبط تحصیل کرده‌اند، روبه‌رو هستیم.

و سخن پایانی؟

و سخن آخر این که مسئولیت تأمین بهداشت روانی دانش‌آموزان

صرفاً وظیفه مشاور نیست. بلکه تمام کسانی که در مدرسه فعالیت

دارند عهده‌دار انجام این وظیفه خطیرند. کلیه کارکنان مدرسه باید با

دانش‌آموزان روابط مطلوب و سازنده برقرار کنند و خدمات مشاوره‌ای

نیز تنها به دانش‌آموزان محدود نمی‌شود، بلکه معلمان و سایر کارکنان

مدرسه نیز جهت یاری‌رسانی بیشتر و بهتر به دانش‌آموزان، لازم است از

خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی مشاور بهره‌مند شوند و از علم و تجربه

او استفاده کنند و هر دو در صورت نیاز، دانش‌آموزان را ارجاع دهند: معلم

به مشاور مدرسه و مشاور مدرسه به افراد ماهرتر از خود.

بهترین نوع تغییر، زمانی شکل می‌گیرد که سیستم تغییر کند

دانش‌آموزان باید، طوری راهنمایی شوند که در اول مهر سال چهارم، کتاب‌های دوم و سوم را به اتمام رسانده و تست‌های مربوطه را نیز تمرین کرده باشند. در سال چهارم نیز فقط روی چهارم تمرکز کنند و بعد از عید تنها به مرور و تمرین بپردازند